

Jeśli płatnik składek nie istnieje i nie ma jego następcy prawnego, ZUS zawiadamia ubezpieczonego o okresie i wysokości sfinansowanych przez niego nienależnie opłaconych składek i na jego wniosek zwraca te składki.

Nienależnie opłacone składki ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia:

- otrzymania od ZUS zawiadomienia o kwocie nienależnie opłaconych składek lub
- opłacenia składek – w przypadku braku zawiadomienia (art. 24 ust. 6g ustawy systemowej).

II. Rozliczenie pracownika, którego przychód przekroczył próg podatkowy

Podstawę opodatkowania stanowi dochód rozumiany jako nadwyżka sumy przychodów z danego źródła nad kosztami ich uzyskania, osiągnięta w roku podatkowym. Jeżeli podatnik uzyskuje dochody z więcej niż jednego źródła i dochody te są opodatkowane według ogólnych zasad (według skali podatkowej), przedmiotem opodatkowania w danym roku podatkowym jest suma dochodów ze wszystkich źródeł.

Skala podatkowa w 2016 r.

W 2016 r. nadal obowiązują dwie stawki podatku, w zależności od wysokości osiągniętego dochodu, liczonego narastająco od początku roku, tj. 18% i 32%.

Skala podatkowa obowiązująca od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r.

Podstawa obliczenia podatku		Podatek wynosi
ponad	do	
	85 528 zł	18% minus kwota zmniejszająca podatek 556,02 zł
85 528 zł		14 839,02 zł + 32% nadwyżki ponad 85 528 zł

W przypadku pracowników etatowych obowiązek naliczenia, pobrania i odprowadzenia zaliczek na podatek dochodowy od dochodu ze stosunku pracy spoczywa na płatniku, czyli pracodawcy (art. 31 ustawy o pdof). Musi on obliczać podatek według wskazanej progresywnej skali podatkowej.

Natomiast płatnik dokonujący wypłat należności z tytułu umów zlecenia lub o dzieło ma obowiązek

pobierać zaliczki na podatek dochodowy w wysokości 18% dochodu, nawet jeśli dochód zleceniobiorcy przekroczy kwotę stanowiącą pierwszy próg podatkowy. Dopuszczalne jest stosowanie wyższej, 32% stawki podatku, ale na wniosek zleceniobiorcy.

Podstawą opodatkowania jest dochód, za który uważane są uzyskane w ciągu miesiąca przychody (a także wypłacone przez płatnika zasiłki pieniężne z ubezpieczenia społecznego), po odliczeniu potrąconych przez płatnika w danym miesiącu składek na ubezpieczenia społeczne finansowanych przez pracownika oraz po odliczeniu miesięcznych zryczałtowanych kosztów uzyskania przychodów w wysokości określonej przepisami, tj. 111,25 zł lub 139,06 zł (art. 22 ust. 2 ustawy o pdof). Jeżeli dochód pracownika w danym roku podatkowym przekroczy wartość pierwszego progu dochodowego, to nadwyżka dochodu nad wartość tego progu podlega opodatkowaniu według wyższej stawki.

Przykład

Aby obliczyć podatek od dochodu w wysokości 90 000 zł, w pierwszej kolejności należy obliczyć podatek od kwoty dochodu stanowiącej górną granicę pierwszego przedziału skali podatkowej, tj. od 85 528 zł: $(85\,528\text{ zł} \times 18\%) - 556,02\text{ zł} = 14\,839,02\text{ zł}$.

Następnie obliczamy nadwyżkę dochodu ponad 85 528 zł: $90\,000\text{ zł} - 85\,528\text{ zł} = 4\,472\text{ zł}$.

Podatek od nadwyżki liczymy według stawki 32%: $4\,472\text{ zł} \times 32\% = 1\,431,04\text{ zł}$.

Łącznie podatek od dochodu 90 000 zł wynosi: $14\,839,02\text{ zł} + 1\,431,04\text{ zł} = 16\,270,06\text{ zł}$.

Zaliczki na podatek za okres od stycznia do grudnia 2016 r. wynoszą:

- za miesiące od początku roku włącznie do miesiąca, w którym dochód podatnika uzyskany od początku roku w tym zakładzie pracy przekroczył kwotę 85 528 zł, tj. kwotę stanowiącą górną granicę pierwszego przedziału skali – 18% dochodu osiągniętego przez pracownika w danym miesiącu,
- za miesiące następujące po miesiącu, w którym dochód uzyskany od początku roku przekroczył kwotę 85 528 zł – 32% dochodu uzyskanego w danym miesiącu.

Obliczoną w ten sposób zaliczkę należy pomniejszyć o kwotę stanowiącą 1/12 kwoty zmniejszającej

podatek, określonej w pierwszym przedziale obowiązującej skali podatkowej (tzw. kwotę wolną). Należy ją stosować, jeżeli pracownik przed pierwszą wypłatą wynagrodzenia w roku podatkowym złożył pracodawcy oświadczenie według ustalonego wzoru PIT-2, w którym stwierdził, że spełnia określone w nim warunki. Następnie zaliczkę należy obniżyć o kwotę składki na ubezpieczenie zdrowotne pobranej w tym miesiącu przez zakład pracy z wynagrodzenia pracownika, nie więcej niż o 7,75% podstawy wymiaru tej składki.

Od jakiego miesiąca liczyć wyższy podatek

W praktyce wątpliwości pracodawców dotyczą momentu, w jakim należy zastosować wyższą stawkę podatku u pracownika, który w trakcie roku przekroczył pierwszy próg podatkowy i znalazł się w kolejnym przedziale dochodu. W miesiącu, w którym dochód pracownika liczony od początku roku przekroczył pierwszy próg podatkowy, do całego dochodu z tego miesiąca stosujemy stawkę 18%. Dopiero od następnego miesiąca naliczamy wyższą stawkę podatku (32%).

Z punktu widzenia prawa podatkowego momentem uzyskania przez pracownika przychodu jest dzień, w którym przychód został faktycznie wypłacony lub postawiony do dyspozycji pracownika. Istotny jest zatem ten moment, a nie okres, za jaki pracownikowi przysługuje wynagrodzenie.

Dopóki zakład pracy nie wypłaci pracownikowi (nie postawi do jego dyspozycji) należnych mu poborów, nie stanowią one przychodu dla pracownika. W konsekwencji np. przy obliczaniu wynagrodzenia należnego za pracę w grudniu 2016 r., a wypłaconego w styczniu 2017 r., pracodawca potrąci stawkę podatku, uwzględni koszty uzyskania przychodów oraz kwotę wolną – obowiązujące w 2017 r. (nawet jeśli dochód pracownika przekroczył pierwszy próg podatkowy w 2016 r.).

Dodatkowe zmniejszenie zaliczek na podatek

Pracodawca może pomniejszać miesięczne zaliczki na podatek o dodatkową kwotę wolną, tj. o 46,33 zł, jeśli zostanie do tego upoważniony przez pracownika w oświadczeniu, w którym zatrudniony poinformuje pracodawcę, że za dany rok zamierza opodatkować swoje dochody łącznie z małżonkiem bądź na zasadach określonych dla osób samotnie wychowujących dzieci. Jednym

z warunków ulgowego sposobu obliczania zaliczek na podatek jest to, że przewidywane, określone w oświadczeniu, dochody pracownika nie przekroczą górnej granicy pierwszego przedziału skali (tj. 85 528 zł w 2016 r.), a odpowiednio małżonek lub dziecko nie uzyskują żadnych dochodów, z wyjątkiem renty rodzinnej. Wówczas zaliczki za wszystkie miesiące wynoszą 18% uzyskanego w danym miesiącu dochodu i za każdy miesiąc są pomniejszane o podwójną kwotę wolną od podatku, tj. o 92,66 zł ($46,33 \text{ zł} \times 2$).

Natomiast podatnicy osiągający dochody mieszczące się w drugim przedziale skali podatkowej mogą być w ciągu roku opodatkowani według niższej stawki, tj. 18%, jeśli małżonek lub dziecko nie uzyskują żadnych dochodów, z wyjątkiem renty rodzinnej, lub dochody małżonka mieszczą się w pierwszym przedziale skali podatkowej. W przypadku tych podatników zaliczki na podatek za wszystkie miesiące zmniejsza się – tak jak w przypadku innych podatników – tylko o jedną kwotę wolną (pod warunkiem złożenia przez te osoby oświadczenia PIT-2).

Przykład

Od września 2016 r. dochód pracownika znajduje się w drugim progu skali podatkowej i podlega opodatkowaniu stawką w wysokości 32%. Pracownik otrzymuje wynagrodzenie 29. dnia miesiąca. W tym miesiącu pracownik złożył w zakładzie pracy oświadczenie, w którym zadeklarował, że zamierza opodatkować swoje dochody za 2016 r. wspólnie z małżonką oraz że dochód małżonki pozostaje w pierwszym przedziale podatkowym. Zaliczka za październik i następne miesiące 2016 r. powinna zostać obliczona według stawki 18%.

Pracodawca stosuje dodatkowe zmniejszenie zaliczki, począwszy od miesiąca następującego po miesiącu, w którym pracownik złożył oświadczenie. W razie zaistnienia zmian w stanie faktycznym, które odbierałyby możliwość wspólnego opodatkowania dochodów małżonków lub nie upoważniałyby do obniżki zaliczek, podatnik jest zobowiązany poinformować o tym płatnika. W tym przypadku od miesiąca następującego po miesiącu, w którym podatnik przestał spełniać warunki do obniżki zaliczek, są one pobierane według ogólnych zasad.